

HUMANITIES INSTITUTE
Feruza Shermatova-Omerani, Ph.D.

KOCOMKUL PEHLIVAN'IN HİKÂYESİ / BAATYR BAYANY (1980)
Kasımalı Bektenov (1910-1975)

Kaynak: Bektenov, K. (1980). *Bir Kahramanın Hikâyesi: Novellalar ve Kısa Hikâyeler (İlklere Kadar İşleyen Aç adlı novella dâhil)*. Frunze: Kırgızistan Yayınevi.

GENEL BILGI

Yazar Kasımalı Bektenov (1910, Kara-Oy köyü, Issık Göl ilçesi, Issık Göl bölgesi – 20 Haziran 1975, Bişkek), Kırgız yazar, oyun yazarı ve oyuncudur.

1929 ile 1934 yılları arasında Narın bölgesinde Komsomol komitesinde ve devlet radyo komitesinde çalıştı. 1941'de Moskova'daki A. V. Lunaçarski Devlet Tiyatro Sanatları Enstitüsü'nden mezun oldu.

İkinci Dünya Savaşı sırasında Sovyet Ordusu'nda görev yaptı. 1945-1947 yılları arasında Kırgız Devlet Drama Tiyatrosu'nda oyuncu olarak çalıştı; daha sonra Prjevalsk şehrindeki bölge drama tiyatrosunda baş yönetmenlik yaptı. 1952-1957 yılları arasında Kırgız Devlet Drama Tiyatrosu'nun müdürlüğünü üstlendi. Ayrıca Kırgızistan Sinemacılar Birliği başkan yardımcılığı görevinde bulundu ve 1964'ten itibaren Kırgız Devlet Filarmoni'sinde çalıştı. Bunun yanı sıra çeşitli filmlerde de rol aldı.

Edebiyat hayatına 1950'li yıllarda başladı. 1953-1955 yılları arasında *Dağlar Arasında*, *Mavi Girdaplı Gölün Kıyısında*, *Dağ Geçidinde* ve *Aynı Atölyenin İnsanları* adlı hikâyeleri kaleme aldı. 1955'te *Bereketli Vadi* ve *Ayak Başa Küser* adlı oyunları sahnelendi.

Bektenov ayrıca *Kuyruçuk* (1960), *Taabaldı Pudovkin* (1959), *Raykan'ın Gülüşü* (1963), *Beni Unutma* (1971) ve *Açık Yol* adlı oyunların da yazarıdır. Çocuklar için de çeşitli kitaplar ve başka eserler yazmıştır.

Bazı eserleri Rusçaya çevrilmiştir. Kendisine Şeref Nişanı verilmiştir.

Eser Novella, Kırgız edebiyatındaki erken otobiyografik eserlerden biri olup, Sovyet toprak reformları ve okuma-yazma kampanyaları döneminde Kocomkul Kaaba oğlu'nun yaşamını anlatır. Uzak Suusamır Vadisi'nde eski zengin elit ile yoksullar arasında giderek artan gerilimi gözler önüne serer. Erken dönem Sovyet edebiyatının üslubuyla kaleme alınan eser, Sovyet yönetiminin kuruluş sürecini ele alır. Sınıf mücadelesi, feodal zengin sınıfın gerileyişi, yoksulların yükselişi ile okuryazarlık ve toplumsal eşitliğin yayılması gibi temel temaları yansıtır.

Arka Plan Novella, yirminci yüzyılın başlarında Kırgızistan'daki yüksek ve izole bir dağlık bölge olan Suusamır Vadisi'nde geçer. Eser, halk arasında efsanevi bir figüre dönüşen olağanüstü fiziksel güce sahip Kocomkul Kaaba oğlu'nun hikâyesini anlatır.

Kocomkul Kaaba oğlu (1888–1955), Suusamır Vadisi'ndeki Keng-Suu köyünde doğmuş ünlü bir Kırgız güreşçi ve efsanevi bir pehlivandır. Bazı kaynaklarda doğum yılı 1889 olarak da geçer. Babası da cesareti ve gücüyle tanınan biriydi.

Kocomkul, küçük yaşlardan itibaren hayvancılıkla uğraşmış ve kısa sürede olağanüstü fiziksel gücüyle ün kazanmıştır. Zamanla tanınmış bir güreşçi olmuş, aynı zamanda yerel bir lider olarak yaklaşık yirmi yıl boyunca Suusamır bölgesinde görev yapmıştır. Bu süreçte bir okulun inşası gibi toplumsal gelişim çalışmalarına da katkıda bulunmuştur.

Özellikle iri cüssesi ve büyük gücüyle dikkat çeken Kocomkul'un en güçlü döneminde boyu yaklaşık 2,36 metre, ağırlığı ise 165 kilogramdı. Elleri ve parmakları da alışılmadık derecede büyüktü. Anlatılanlara

göre 400 kilogramlık bir boğayı bir yarıktan çıkarmış, yaklaşık 635 kilogram ağırlığındaki “Kocomkul taşı”nı yerinden kaldırarak başka bir noktaya taşımıştır.

Kocomkul, yerel komitelerde ve toprak yönetiminde çeşitli idari görevler üstlenmiştir. 1937 yılında siyasi baskılar sırasında kısa süreliğine tutuklanmış, ancak hakkında bir suç bulunamayınca serbest bırakılmıştır. 1948’de emekliye ayrılmış, 1955 yılında hayatını kaybetmiştir. Günümüzde hâlâ güç, dayanıklılık ve halk kahramanlığının simgesi olarak anılmaktadır.

KIŞILAR

Kocomkul Kaaba oğlu – Novellanın başkahramanı; Suusamır Vadisi’nden yoksul bir çoban; olağanüstü fiziksel güce sahip; alçakgönüllü ve adil; geleneksel Kırgız kahramanlığının ve toplumsal dönüşümün simgesi

Biyalı – Zengin toprak sahibi; Kocomkul’un eski işvereni; onun üzerinden prestij kazanmak ister; reformlara direnen eski elit sınıfın temsilcisi

Barakan Bay – Varlıklı hayvan sahibi; siyah devenin sahibi; servet ve statüye önem verir; feodal düzenin bir figürü

İskak – Biyalı’nın eğitilmiş oğlu; fırsatçı bir parti üyesi; manipülatif; gerçek toplumsal değişime karşı dirençli

Japar – Sovyet reformlarını destekleyen biri; okuma-yazma kampanyasında yer alır; siyasi intikamın kurbanı

Esenalı ve Kasımbek – Sovyet temsilcileri; okuryazarlığın ve yeni alfabenin yayılmasını destekler; toplumsal ve siyasal değişimin taşıyıcıları

ÖZET

Kocomkul, Suusamır Vadisi’nin uzak ve dağlık bir bölgesinde yaşayan mütevazı bir çobandır ve olağanüstü fiziksel gücüyle tanınır. Hikâye, onun çamura saplanan zengin bir adama ait siyah deveyi kurtarmasıyla başlar; bu olay kısa sürede dağlara yayılır ve ününü artırır. Efsanevi savaşçı Kaaba Baatır’ın oğlu olmasına rağmen yoksulluk içinde yaşar ve zengin toprak sahipleri için çalışır. Bu kişiler, şöenlerde ve geleneksel oyunlarda onun gücünden yararlanarak kendi itibarlarını artırmak ister.

Novella boyunca Kocomkul yalnızca büyük gücünü değil, aynı zamanda güçlü bir ahlaki duruşu da gösterir. Tehlikeli dağ yollarını açar, atlı güreşlerde galip gelir ve ağır hayvanları kolaylıkla kaldırır. Buna rağmen mütevazılığını korur; hatta annesinin boyunu onurlandırmak için bir müsabakayı bilerek kaybeder. Sovyet yönetimi bölgeye ulaştığında ise yeni düzeni destekler, okuma-yazma derslerine katılır ve özellikle kadınların eğitime katılması için insanları teşvik eder.

Siyasi gerilimlerin artıp bir yerel yöneticinin öldürülmesiyle ortam karıştığında, Kocomkul düzenin yeniden sağlanmasına yardımcı olur. Eski ile yeni arasında bir köprü görevi görür; yoksulları korur, çatışmaları yatıştırır ve daha eşit bir düzenin kurulmasını sessizce destekler. Eser, onu yalnızca güçlü bir insan olarak değil, aynı zamanda adalet duygusu ve onuruyla öne çıkan bir halk kahramanı olarak sunar.

OLAYLAR

Bataklığa Saplanan Kara Deve Hikâye, yüksek dağlarla çevrili Suusamır vadisinde geçer. Erken ilkbahardır; çimenler henüz yeşermemiştir. Develer ve sığırlar bataklıktaki seyrekleşen otları kemirir. Zenginlerin koyunları dağlardaki otları çoktan tüketmiştir. Develere iyi ot kalmamıştır; diken, kuru yaprak ve yabani otlarla beslenirler. Bataklığın kıyısında dolaşan Barakan Bay’ın kara devesi kıştan zayıf çıkmış, iki hörgücü birbirine yapışmıştır. Devenin üzerine yük yüklenmiş, bir kız onu çekerek götürmektedir. Ancak deve ot yemek isterken bataklığa saplanır. Bögürmesine rağmen çıkamaz, çırpınır. Bunun üzerine Barakan Bay’ın uşakları ve genç adamları gelir ve devenin bataklığa saplandığını görür.

Deveyi Kurtarma Girişimi Barakan Bay birkaç kişiyle birlikte gelir ve devenin çamura saplandığını görür. Deveyi başından ve kuyruğundan çekerek çıkarmalarını emreder, ancak tüm çabalar sonuçsuz kalır. Barakan Bay, deveyi bataklığa doğru götürdüğü için genç kızı sert bir şekilde azarlayarak suçlar; aynı zamanda deveyi kurtaramadıkları için hizmetkârlarına da öfke gösterir. Devesine çok üzülen Barakan Bay, bazıları deveyi keselim deyince daha da sinirlenir. Deve acı içinde böğürmektedir. Bu sırada Barakan Bay, güçlü yapısıyla bilinen Kocomkul'u sorar. Adamları Kocomkul'un koyun güttüğünü söyler. Bunun üzerine Barakan Bay, Kojomkul'un çağrılmasını emreder.

Kocomkul'un Gelişi ve Devenin Kurtarılması Barakan Bay, çobanın yani Kocomkul'un gecikmesinden dolayı büyük bir endişe ve sabırsızlık içindedir. Bazıları devenin çok da önemli olmadığını söyler, bu söz Barakan Bay'ı öfkelenendirir; yoksul insanların hayvanın değerini anlamadığını söyler. Bu sırada Kocomkul bir boğaya binerek gelir. Onu çağırmaya giden adam ise atla geri döner. Barakan Bay, Kojomkul'a neden at verilmediğini sorarak adamı azarlayarak eleştirir. Adam ise Kocomkul'un ata binmeyi reddettiğini, çünkü atın onun ağırlığını taşıyamayacağını söylediğini anlatır.

Kocomkul'un Deveyi Kurtarması Kocomkul devenin bataklığa saplandığını görür, ancak önce Barakan Bay'ı saygıyla selamlar. Daha sonra devenin boynuna ip sararak çeker ve devenin başı yavaşça bataklıktan çıkar. Ardından deveyi tamamen dışarıya çıkarır. Deve çamur içinde, kapkara halde yere yığılır ve herkes onun bu perişan haline gülmeye başlar. Deve oldukça zayıflamıştır. Barakan Bay Kocomkul'u över ve ona "gerçek bir kahramansın" der. Sonra Kocomkul'dan deveyi kaldırıp ayağa dikmesini ister. Kocomkul tek eliyle tutarak deveyi kolayca kaldırır. Herkes onun gücüne hayran kalır. Barakan Bay devenin temizlenmesini ve sıcak şekilde örtülmesini emreder. Ayrıca Kocomkul'a koyunlarına geri dönmesini, kurtların zarar vermemesi gerektiğini söyler. Kocomkul boğasına binerek oradan ayrılır. Zayıf deve ise ona teşekkür eder gibi boynunu uzatır.

Kocomkul'un Eve Dönüşü ve Barakan Bay'ın Yurdu Kocomkul otlaktan koyunlarıyla birlikte evine döner. Deveyi kurtardığı sırada sürüdeki dört koyun doğum yapmıştır. Açtır ve yorgundur; bazı kadınlar ona *talkan jarma*, yani geleneksel buğday içeceği verir. Suusamır yüksek rakımda olduğu için buğday yetişmez, ekmek yapılmaz; bu yüzden buğday Chüy vadisinden getirilir. Kocomkul el yapımı deri çizmelerini çıkarır ve yırtılan pantolonunu dikmeye başlar. Bu sırada ona Barakan Bay'ın evine davet edildiği söylenir. Yurt içine girdiğinde Barakan Bay saygı köşesinde oturur. Orada yaşlı bir adam, marangoz ve demirci olan Otunçu, Kocomkul'a hangi soydan geldiğini sorar. Kocomkul, Kırgız geleneğine göre yedi atasını sayarak soyunu anlatır. Çünkü yedi atasını bilmeyen kişi köle sayılır.

Kaaba Baatır'ın Oğlu Otunçu, Kocomkul'a babasının adını sorar. Kocomkul, "Ben Kaaba'nın oğluyum," diye cevap verir. Otunçu'nun gözleri hayretle açılır. "O dev savaşçı Kaaba Baatır mı?" diye sorar. Kocomkul'un köyünün yöneticisi olan Biyalı biy, böyle bir kahramanın oğlunun başıboş dolaşmaması gerektiğini söyler. Ardından Kaaba'nın hikâyesini anlatmaya başlar. Zengin manaplar arasındaki bir husumet sırasında at hırsızları gece vakti köye baskın yapar. Kaaba tek başına onların karşısına çıkar. O dağ gibi güçlüdür. Hırsızları döver, ikisini yakalar ve onları utanç içinde geri sürükler. Atlar kurtarılır, köy korunur ve Kaaba'nın adı Kırgız halkı arasında yaşamaya devam eder.

Kocomkul ve Zenginin Teklifi Kocomkul'un bir deveyi kaldırabildiği haberi yayıldıktan sonra, memleketinden zengin bir adam olan Biyalı onun Barakan Bay için çobanlık yaptığını öğrenir. Biyalı, Kocomkul'u davet eder ve başka bir yerde çalışmasının ayıp olduğunu, diğer zenginlerin onunla alay edebileceğini söyler. Biyalı, Kocomkul'a kendi koyunlarını, sığırlarını ve keçilerini gütmesini teklif eder. Ayrıca ona bir at, bir sığır ve iki keçi vereceğini vaat eder. Güçlü bir savaşçı olan Kocomkul'un varlığının diğer zenginleri korkutacağını savunur. Kocomkul'un uzak bir köyün zenginine değil, kendi köyünün beyi için çalışması gerektiğini ısrarla vurgular. Biyalı, Kocomkul'un gücünün kendi evine prestij kazandıracağını ve diğer zenginleri kendilerinden çekindireceğini düşünmektedir. Bu nedenle onu kendi yanında tutmak için elinden geleni yapar.

Yurdun Zenginliği ve Sovyetler Kocomkul, yurdun içine girdiğinde gördüğü zenginlik karşısında şaşırır. İpek battaniyelere ve halılara bakar, çünkü kendisinin böyle şeyleri yoktur. Biyalı ona neden baktığını sorar. Kocomkul ise sadece iç düzeni beğendiğini söyler. Biyalı, ona katılırsa şöhret kazanacağını ve zenginlerin verdiği şölenlere katılabileceğini anlatır. Kocomkul ise halk arasında Sovyet hükümetinin yakında

geleceğine dair söylentiler olduğunu söyler. Biyalı ise bunu önemsemez ve ilgilenmediğini belirtir. Onun için önemli olan, Kocomkul'un kendisine kazandıracağı prestijdir. Yaklaşan siyasi değişimleri görmezden gelir.

Dağ Yolundaki Efsane Yaz yaklaşırken Suusamır halkı hayvanlarını yüksek yaylalara götürmeye başlar. Yaylalar otlak açısından verimli olsa da yolculuk tehlikelidir, çünkü düzgün yollar yoktur. Patika kayalık ve zordur; hayvanlarla yapılan yolculuklar hayatı tehdit eder. Kocomkul, topluluğuna yardım etmek için yolu kapatan devasa kayaları kaldırıp kenara taşır. Bu ağır engelleri ortadan kaldırarak dağ geçidini herkes için güvenli hâle getirir. Yolu temizlerken gösterdiği güç o kadar etkileyicidir ki, insanlar bugün bile bu olayı efsane gibi anlatır.

Şölen ve Güreş Müsabakası O yaz büyük bir şölen düzenlenir ve insanlar at oyunları için ovada toplanır. Herkes Kocomkul'dan ve onun dürüst ama yoksul anne babası Kaaba ile Kyrgool'dan bahseder. Kocomkul'un bir Duncan savaşçısıyla güreşmesi planlanır. Güreş sırasında Duncan, annesinin kendi soyundan olduğunu söyleyerek Kocomkul'dan bilerek yenilmesini ister. Eğer Kocomkul kazanırsa, annesinin ruhunun huzursuz olacağını iddia eder. Annesinin onurunu korumak isteyen Kocomkul bu isteği kabul eder ve maçı Duncan kazanır.

Biyalı'nın Öfkesi ve Hayal Kırıklığı Suusamır halkı Kocomkul'un bu davranışı karşısında büyük hayal kırıklığı yaşar. Biyalı çok öfkelenir ve böyle olacağını bilseydi onu oraya getirmeyeceğini söyler. Kocomkul'a bağıırır ve onu büyük bir utanç kaynağı olmakla suçlar. Kocomkul annesinin soyuna ve Dungan'ın isteğine saygı göstermeyi seçerken, Biyalı yalnızca kaybettiği prestiji düşünür. Diğer zenginlerin önünde küçük düştüğünü hisseder ve Kocomkul'un kendisini utandırdığına inanır.

Suusamır'da İktidar Mücadelesi Sonbahar geldiğinde Suusamır'da Sovyet iktidarı kurulur. Ancak yerel zengin elit hâlâ güçlüdür ve Bolşevik otoriteyi tanımayı reddeder. Sürekli nüfuz ve güç mücadelesi verirler. Çocuklarını yoksul gibi kaydettirip eğitim için Pişpek ve Almatı'ya gönderirler. Çoğu daha sonra köylerine geri döner. Eski zengin sınıf, statüsünü korumak için yeni yönetim yapısına uyum sağlamaya çalışır ve bazıları Komünist Parti'ye bile katılır. Değişen siyasi ortamda etkilerini sürdürmek için Bolşevik yetkililere rüşvet vermeye de başvururlar.

Kocomkul ve Meydan Okuma Zenginlerden Usup büyük bir şölen düzenler ve çeşitli yarışmalar yapılır. Bu etkinlikte Duncan ile Kocomkul'un yeniden karşılaşması beklenir. Ancak herkesin şaşkınlığına rağmen Duncan yarışmayı reddeder. Onu ikna etmeye çalışsalar da kabul etmez. Kocomkul'un kendisinden çok daha güçlü olduğunu bilir, çünkü daha önceki bir karşılaşmada ondan bilerek yenilmesini istemiştir. Ayrıca Kocomkul'un annesinin soyundan olması da onun kararını etkiler. Kalabalık bu reddi anlayamaz, ancak sonunda ödül Kocomkul'a verilir ve ünü daha da artar.

Er Oodaryş – At Üstünde Güreş Ardından *er oodaryş* yarışması başlar. Bu, binicilerin birbirini at üzerinden düşürmeye çalıştığı geleneksel bir oyundur. Ünlü bir savaşçı olan Abdrahman öne çıkar ve Kocomkul'a meydan okur. Kalabalık, iki güçlü binicinin karşılaşması nedeniyle büyük bir gerilim hisseder. Mücadele başladığında Kocomkul ve Abdrahman atlarını kontrol ederek birbirlerine sıkıca tutunurlar. Her biri diğerini düşürmeye çalışır. Abdrahman cesur hamlelerle Kocomkul'un tutuşunu kırmaya çalışır, ancak Kocomkul hem gücü hem de at üzerindeki hâkimiyeti sayesinde sarsılmaz. Mücadele giderek sertleşir ve seyirciler durmaları için bağırırmaya başlar. Ancak Kocomkul kontrolünü kaybetmez. Abdrahman'ı alt eder ve mücadeleyi kazanır. Bu zafer, onun gücünü ve savaşçı olarak ününü daha da pekiştirir.

Yoksulların Sesi, Güçlülerin Gururu Usup'un şöleni, planladığı gibi ilerlemez. Zenginlerin otoritesini güçlendirmek yerine, toplantıya yoksulların sesleri hâkim olur. İnsanlar açıkça siyaset konuşmaya başlar ve toprağın onu işleyenlere ait olduğunu ilan eder. Bu durum zengin konukları öfkelenendir; onlar ise toprağın kendilerine atalarından miras kaldığını savunur. Bu gerginlik sırasında kalabalık, Kocomkul ile Abdrahman arasında bir güç gösterisi yapılmasını ister. Genç bir at öne getirilir ve her iki adama da onu kaldırmaları söylenir. Kocomkul, hayvanı kolaylıkla kaldırarak olağanüstü gücünü gösterir. Abdrahman da atı kaldırmayı başarır, ancak hayvan elinden kayar. Bu durum, ikisi arasındaki güç ve kontrol farkını ortaya koyar.

Kış ve Okuryazarlık Dönemi Suusamır'ın yüksek dağ vadisine kış gelir ve okul çocuklara kapılarını açar. Ortaya çıkan manzara dikkat çekicidir: yoksul ailelerin çocukları ince kıyafetlerle üşüyerek gelirken,

zenginlerin çocukları sıcak montlarla ve güçlü atlarla okula gelir. O sonbahar, bölgede yeni bir okuryazarlık kampanyasının başladığı konuşulur. Ancak gerçek durum zordur; okul binası yeterince ısıtılmamaktadır ve derslerde kullanılacak neredeyse hiç kitap yoktur. Bölge yönetiminden temsilci olarak Esenalı gönderilir ve Kasimbek adlı genç bir öğretmen köye atanır.

Soğuk Vadide İlk Karşılaşma Zorlu ve uzun dağ yollarından sonra Esenalı ve Kasimbek, Suusamır'a ulaşır. Yorgun, üşümüş ve neredeyse donmuş hâle gelmişlerdir. Uygun bir konaklama olmadığı için bir köylünün evine götürülürler. Evdeki sıcaklık, ancak yol yorgunluğunu hafifletecek kadar yeterlidir. İçeride, vadinin zor şartları ve eğitim için gerekli imkânların eksikliği hakkında kısa konuşmalar yaparlar. Tam bu sırada Kocomkul onları karşılamak için gelir. Onun varlığı odayı hemen doldurur; sessiz ama güçlü, sakin ama saygı uyandıran bir duruşu vardır. Yeni gelenleri az sözle ama büyük bir onurla karşılar.

Eşikte Alay Zengin Biyalı'nın oğlu İskak gruba katılır ve Kasimbek'in varlığını sorgular. Esenalı, genç adamın köylü halka, özellikle de Kocomkul gibi yoksul insanlara okuma yazma öğretmek için gönderildiğini açıklar. İskak alaycı bir gülümsemeyle karşılık verir ve yoksulların artık eğitim alacağını söyleyerek küçümseyici bir yorum yapar. Sözleri, onun kibirini ve toplumdaki derin sınıf ayrımını ortaya koyar. Ayrıca İskak'ın Komünist Parti'ye gerçek inançla değil, içeriden karışıklık yaratmak ve sistemi bozmak amacıyla katıldığını ima edilir.

Yeni Alfabe, Yeni Düzen İskak alayına devam ederken Capar içeri girer ve onun zengin geçmişini gizleyerek partiye girdiğini söyler. İskak bunu reddeder ve davet üzerine geldiğini iddia eder. Tam o sırada Kasimbek otoriter bir şekilde konuşarak, on sekiz yaşın üzerindeki herkesin okuryazarlık kampanyası kapsamında yeni Latin alfabesini öğrenmesi gerektiğini ilan eder. İskak ise kendisinin zaten Arap alfabesini bildiğini söyleyerek değişime dolaylı biçimde direnir ve eski geleneklerle yeni sistem arasındaki çatışmayı ortaya koyar.

Öğrenme ve Direniş İnsanlar Kocomkul'a okuyup okumak istemediğini sorar. O ise sakin bir şekilde "evet" diyerek eğitime açık olduğunu gösterir. İskak konuşmaya devam eder ve güney Kırgızistan'da kadınları eğitime girişimlerinin geçmişte büyük çatışmalara yol açtığını, bunu Basmacı hareketlerini örnek göstererek açıklar. Halkı küçümseyen bir tavırla konuşur ve kendisinin medresede eğitim aldığını, Arap yazısını bildiğini söyleyerek bunu üstünlüğünün bir kanıtı gibi sunar. Sözleri odada gerginlik yaratır ve toplumsal değişim korkusunu ortaya çıkarır. Bazıları sessizce dinlerken, bazıları onun niyetinden ve söylediklerinin doğruluğundan şüphe etmeye başlar. Bu durum, oradaki insanlar arasında giderek artan bir ayrışmayı gösterir.

Çatışma ve Yalnızlık Capar, İskak'ın sözünü keserek babası Biyalı'nın Andican pazarına hayvan satmaya gittiğini ve bu söylentileri onun yaydığını söyler. İskak ise babasını savunur ve onun suçsuz olduğunu iddia eder. Daha sonra İskak, Esenalı ve Kasimbek'i lüks bir akşam yemeğine davet eder, ancak onlar bu daveti reddeder. Capar, onların zengin bir adamın yanında kalmamaları gerektiğini söyler ve İskak'ın bir zamanlar Kocomkul'u çoban olarak çalıştığı dönemde küçük düşürdüğünü hatırlatır. Giderek yalnızlaşan İskak, sonunda oradan ayrılır.

Köyde Eğitim ve Zorluklar Köydeki tüm insanlar okula gitmeye başlar ve Kasimbek onlara okuma yazma öğretir. Halk dersleri kaçırmamaya büyük çaba gösterir. Ancak okul binası çok soğuktur ve sadece odunla ısıtılmaktadır. Ateş söndüğünde çocuklar ve yetişkinler ellerine nefes vererek ısınmaya çalışır. Kocomkul yavaş yavaş yazı öğrenir ve büyük, sert elleriyle dikkatlice "Kaaba oğlu Kocomkul" adını yazar. Buna rağmen hayat çok zordur. Yoksul insanlar hâlâ açtır; onları besleyecek ne hayvanları, ne etleri ne de sütleri vardır. Okuryazarlık kampanyası sürerken, Sovyetlerin gerçekten hayatlarını iyileştirip iyileştiremeyeceğini sorgulamaya başlarlar.

Söylentiler, Korku ve Eğitimin Çağrısı Pişpek ve Almatı'dan gelen genç öğrenciler yaz tatilinde köye gelir ve okuryazarlık kampanyasına destek olur. Ancak kadınların okula devamı aniden azalır. Monoldorov adlı bir yetkili toplantı düzenler ve kadınların neden okula gelmediğini sorar. Ceentay, zenginlerin ve din adamlarının kadınların saçlarının kesileceği, bunun Kırgız kültüründe utanç sayılacağı ve kadınların Ruslarla ya da başka yabancılarla zorla evlendirileceği yönünde söylentiler yaydığını söyler.

Yetkili bu iddiaları söylenti olarak reddeder. Kocomkul ise köylülere seslenerek kadınlarını ve kızlarını yeniden okula göndermeleri gerektiğini söyler.

Ketmen-Töbö Şöleni ve Tartışmalar Ketmen-Töbö'den zengin Kerimbay büyük bir şölen düzenler ve burada at oyunları yeniden yapılır. Şölen sırasında eski işveren Biyalı, yarışmalarda çıkan anlaşmazlıkların çözülmesi için yardım ister. Ancak ortam kısa sürede gerilir ve kalabalık tarafından açıkça aşağılanır.Kocomkul araya girer ve kavganın durdurulmasını ister. Halk onun sözünü dinler ve çatışma sona erer. Onun müdahalesi sayesinde Biyalı daha fazla şiddete maruz kalmaktan kurtulur, ancak ağır şekilde dövülmüş ve bitkin hâlde şöleni terk eder. Köylüler Kocomkul'u dinler ve onun sakin otoritesi olmasa Biyalı'nın öldürülebileceğini fark ederler.

Yaylada Yaşam ve Güç Yarışı Kocomkul yayla hayatından hikâyeler anlatır ve bu hikâyeler dinleyenleri çok etkiler. Anıları onun gücünü, mücadelesini ve karakterini ortaya koyar. Bir zamanlar Teke Baatır ile er oodaryş yarışmasına katıldığını hatırlar. Bu geleneksel at üstü güreş oyununda iki binici birbirini attan düşürmeye çalışır.Yoğun mücadele sırasında Kocomkul büyük bir güç ve kontrol gösterir. Yarışmanın en sert anında Teke Baatır'ın bacağı kırılır ve seyirciler büyük bir şok yaşar.

Teke Baatır'ın Ölümü Kocomkul hikâyelerine devam ederken, Teke Baatır'ın yarışmadan sonra kendisine saygı gösterdiğini anlatır. Teke Baatır, cesareti ve adaletiyle tanınan, saygı duyulan bir savaşçıdır. Kocomkul, yalnızca savaşta güçlü olmadığını, aynı zamanda yoksulları koruyan adil bir insan olduğunu da söyler.Ancak hikâyenin trajik bir kısmı vardır. Talas bölgesinde iki baskıcı grup arasındaki bir çatışmaya Teke Baatır da dahil olur ve bu şiddetli mücadelede hayatını kaybeder. Onun ölümü, gücü, adaleti ve zayıfları koruma idealiyle tanınan saygın bir savaşçının sonunu işaret eder.

Akbalban ve Kocomkul: Kerimbay'ın Şöleninde Çatışma Ketmen-Töbö Vadisi, Kerimbay Manap ile ünlüdür. O, büyük bir şölen düzenler ve geniş bir bölgeden insanları davet eder.Onun çevresinde Akbalban adlı tanınmış biri da vardır. Kalabalık, Kocomkul ile Akbalban arasında heyecanlı bir mücadele görmek ister. Herkes, iki güçlü adamın karşılaşmasını merakla bekler.Mücadele sırasında Akbalban hile yapmaya çalışır. Kocomkul'dan kaçıp bir ata biner ve Kerimbay Manap'ın arkasına saklanmaya çalışır. Suusamır Vadisi'nden gelen insanlar bu duruma hem üzülür hem de utanır.Ancak Kocomkul sakinliğini korur. Akbalban'ın bileğinden yakalar ve büyük bir güçle mücadele eder. Ani ve sert bir hamleyle onu yere serer ve Akbalban bayılır. Kocomkul'un halkı bu zafer karşısında büyük sevinç yaşar.

Türkmen'in Evinde Müsadere Türükmen Sarıbek uulu, Cumgal ile Suusamır arasında yonca yetiştirerek zenginleşmiş bir adamdır. Uzun yıllar boyunca ürünlerini satarak büyük kazanç elde etmiştir. Bir gün Esenalı, Capar, Kocomkul ve bazı devlet yetkilileri aniden evine gelir. Elleri resmi bir karar vardır: onun topraklarına el konulacaktır. Bu haber Türükmen'i ve ailesini şok eder. Öfke ve küfürle karşılık verirler, kararı kabul etmezler. Türükmen, toprağın kendisine ait olduğunu ısrarla savunur. Bir zamanlar küçümsediği yoksulların şimdi güç kazanıp köyü yönettiğini gördükçe daha da öfkelenir.

İntikam Çağrısı ve Eski Ayrıcalıkların Sonu Turukmen çaresizlik içinde Kocomkul'dan yardım ister. Konuşurken geçmişte eşiyle birlikte yaşadığı zengin hayatı da anlatır. Evlerinde her zaman bol yemek olduğunu, hatta fazlasını suya attıklarını söyler. Çünkü eşi, yoksullara vermektense yiyeceği israf etmeyi tercih etmektedir.Öfke ve çaresizlik içinde Capar'dan intikam alınmasını ister ve yaşadığı tüm kayıplardan onu sorumlu tutar. Kocomkul fiziksel olarak güçlü ve etkileyici olsa da çok az konuşur. Kendi hayatında da baskıyı yaşamış biri olduğu için sıradan insanların çektiği acıyı anlayabilir.Tüm gerginliğe rağmen, yoksulların daha eşit şartlarda yaşamaya başlamasını içten içe doğru bulur.

Capar'ın Ölümü ve Korkunun Gölgesi Şakkulu, Bekkulu, Baimamat ve Cekşen adlı kardeşler bölgede eşkıyalık yapan bir gruptur. Bu kardeşlerden Cekşen, Naryn kasabasına giderken Capar'ı öldürür. Bu olay bölgedeki siyasi gerginliğin bir sonucu olarak ortaya çıkar. Capar daha önce Biyalı'nın oğlu İskak'ın parti üyeliğini kaybetmesinde rol oynamış ve Turukmen'in topraklarına el konulmasında da etkili olmuştur. Bu nedenle Turukmen ve ailesi büyük bir öfke duyar.Turukmen, intikam için doğrudan bu adamlara başvurur ve Capar'ı yaşadığı tüm kayıpların sorumlusu olarak gösterir.Cinayet sırasında eşkıya kardeşler Capar ile alay eder, onun bir zamanlar dilenci olduğunu ve daha önce Kocomkul'dan korktukları için onu öldürmekten çekindiklerini söylerler.Olayı Abdrahman adlı bir kişi görür, ancak onların şaka yaptığını zanneder.

Capar'ın Aranması ve Ağlayan Deve Kocomkul ve diğerleri Capar'ın öldürüldüğünü öğrenir, ancak cesedi ortada yoktur. Kısa süre sonra Komünist Parti'ye katılmış yoksul halk toplanarak başsağlığı dileklerini sunar. Cekşen'i yakalayıp bağlarlar ve cesedin nerede olduğunu söylemesini isterler. Tüm köy Capar'ı aramaya başlar. Bu sırada garip bir olay yaşanır: bir deve sürekli ağlamaya başlar ve susmaz. Halk bunu bir işaret olarak kabul eder ve Capar'ın cesedinin yakınlarda olduğunu düşünür. Gerçekten de ceset bulunur ve Kocomkul'un da katıldığı bir törenle saygıyla defnedilir. Sonunda eski baskıcı düzene bağlı kişiler yakalanır ve köyde adalet yeniden sağlanır.

KARAKTER ANALİZİ

Kocomkul

Kocomkul Kaaba oğlu, hem efsanevi bir güç sembolü hem de yoksulluk ve zorluklarla şekillenmiş, sağlam bir vicdana sahip bir insan olarak anlatılır. Olağanüstü fiziksel gücüyle ün kazanır; bataklığa saplanan deveyi kurtarır, dağ geçitlerini kapatan kayaları kaldırıp yolu açar, karşısına çıkan güçlü rakipleri geleneksel müsabakalarda alt eder. Ancak onu asıl "büyük" yapan şey yalnızca kas gücü değildir. Kocomkul'un en belirgin yanı, bütün bu ün ve hayranlığa rağmen gösteriştan uzak durmasıdır. Az konuşur, kendini öne çıkarmaz, şöhrat ve zenginlik peşinde koşmaz.

Kaaba Baatır'ın oğlu olarak cesaret ve adalet mirasını taşır; fakat saygınlığını babasının adından değil, kendi davranışlarından kazanır. Zenginlerin yanında çobanlık yapar; zenginler onun gücünü kendi itibarları için kullanmaya çalışır. Yine de Kocomkul hiçbir zaman tam anlamıyla onların "aracı" hâline gelmez. Kendi onur ölçüsüne göre hareket eder. Annesinin soyuna saygı göstermek için bir güreşi bilerek kaybetmesi, onun için zaferden önce gelen şeyin haysiyet ve sorumluluk olduğunu gösterir.

Siyasi sarsıntıların arttığı dönemde Kocomkul, topluluk için bir denge unsurudur. Sovyet reformları Suusamır'a ulaştığında okuryazarlığı ve toplumsal değişimi destekler; sessiz ama net biçimde yoksullara yakın durur. Gereksiz şiddetten kaçınır, kavgaları yatıştırır, gerektiğinde sözüyle kalabalığı durdurur. Böylece Kocomkul, hem geleneksel Kırgız "baatır" tipini hem de yeni döneme geçişin simgesini temsil eden bir köprüye dönüşür.

Güçlü Kocomkul olağanüstü güçlüdür ve halkın gözünde onu ilk tanımlayan özellik budur. Bataklıktaki deveyi çekip çıkarabilmesi, dağ yolunu kapatan dev taşları kaldırarak geçidi güvenli hâle getirmesi ve at üstü güreş gibi zorlu oyunlarda rakiplerini yenmesi, gücünün boyutunu gösterir. Bu güç, sert dağ yaşamında hayatta kalmanın gerektirdiği dayanıklılıkla da birleşir. Yine de bu fiziksel üstünlük, toplumdaki eşitsizliği görünür kılar; çünkü zenginler onun gücünü kendi prestijleri için kullanmak ister. Kocomkul ise gücünü korkutmak için değil, korumak ve fayda sağlamak için kullanır.

Mütevazı Kocomkul, efsaneleşen ününe rağmen mütevazıdır. Büyük işler yaptıktan sonra övünmez, alkış beklemez; işini bitirip sessizce çobanlığa döner. Zenginlerin gösterişine ve "itibar" hırsına karşı, sade yaşamı ve sakin tavrıyla öne çıkar. İnsanlar ona gücü yüzünden değil, kendini kimsenin üstünde görmediği için güvenir. Onun otoritesi bağırıp çağırmaktan değil, duruşundan gelir.

Onurlu Kocomkul'un kararlarını onur, sadakat ve adalet duygusu belirler. Soy bilgisini önemser, aile haysiyetini korur, büyüklere saygıyı gözetir. Annesinin soyuna saygı için güreşi bilerek kaybetmesi, onun gözünde "doğru olanın" kazanmakla sınırlı olmadığını kanıtlar. Gücünü kolayca şiddete çevirebilecek biri olmasına rağmen, çoğu zaman çatışmayı büyütmez; tersine, kavgaları yatıştırır ve haksızlığa karşı durur.

Değişime açık Geleneklere bağlı olmasına rağmen Kocomkul değişime de açıktır. Sovyet döneminde başlatılan okuma yazma kampanyalarına katılır; iri, nasırlı elleriyle harfleri tek tek yazarak öğrenmeye çalışır. Bu, onun için yalnızca kişisel bir gelişim değil, yoksulların geleceği adına da bir umuttur. Özellikle kadınların okula gitmesini desteklemesi, eşitlik fikrine yakın durduğunu gösterir. Böylece Kocomkul, geçmişin değerlerini bütünüyle reddetmeden, yeni bir düzenin imkânlarını da kabul eden bir geçiş figürü hâline gelir.

Biyalı

Biyalı, Suusamır Vadisi'nde zengin ve nüfuzlu bir toprak ağasıdır. Büyük sürülere sahiptir ve yerel toplum üzerinde ciddi bir otorite kurmuştur. Kojomkul'un işvereni olarak, çobanın olağanüstü gücünü kendi itibarını yükseltmek için kullanmaya çalışır; diğer zenginlerin arasında "adı daha çok geçsin" ister. Gururlu ve statüye düşkün bir kişidir; geleneksel toplumsal hiyerarşiyi önemser ve konumunu sarsacak her türlü değişime karşı çıkar. Bu yönüyle Biyalı, servetin ve otoritenin birkaç kişinin elinde toplandığı eski feodal düzeni temsil eder.

Gururlu Biyalı, dışarıdan nasıl görüldüğüne aşırı önem veren, gururu güçlü bir karakterdir. Ağa oluşuyla övünür ve diğer zenginler tarafından saygı görmeyi ister. Kojomkul'un bir güreşi kaybetmesi üzerine öfkeye kapılmasının nedeni de budur; bunu kendisi için bir küçük düşme olarak görür. Gururu, yenilgiyi ya da eleştiriyi kabullenmesine izin vermez. Statüsünün ona başkalarını yönetme hakkı verdiğine inanır; Kojomkul'u da bu bakışla kontrol etmeye çalışır. Bu aşırı gurur, değişen zamanları görmesini engeller ve onu yeni fikirlere kapalı hâle getirir. Böylece Biyalı, dönüşüme uyum sağlayamayan eski elitin tipik bir örneğine dönüşür.

Manipülatif Biyalı, insanları kendi çıkarı için yönlendirmeyi bilen manipülatif bir kişidir. Kojomkul'a daha iyi koşullar, bir at ve çeşitli vaatler sunmasının nedeni iyilik yapmak değil, güçlü çobanı kendi yanında tutmaktır. Kojomkul'u ikna ederken köy bağlılığına ve "ayıp olur" duygusuna seslenerek onu baskı altına almaya çalışır. Ayrıca oğlu Iskak'ın Komünist Parti içindeki fırsatçı tutumuna göz yumması, Biyalı'nın gerektiğinde iki tarafı da idare etmeye hazır olduğunu gösterir. Attığı adımlar hesaplıdır; çoğu zaman gücünü ve itibarını nasıl koruyacağını düşünmeden hareket etmez.

Kibirli Biyalı kibirlidir; zenginliğinin onu başkalarından üstün kıldığına inanır. Yoksul çobanlara tepeden bakar, onları kendi saygınlığının altında görür. Şölenlerde saygı bekler, insanların malını mülkünü hayranlıkla izlemesini ister. Kojomkul bilerek yenildiğinde öfkeyle bağırıp çağırması, "itibar kaybı"na tahammül edemediğini gösterir. Yoksulları küçümser, Sovyet reformlarını da ayrıcalıklı hayatına yönelik bir tehdit olarak görür. Bu kibir onu gerçeklerden koparır; gücün yavaş yavaş eski elitin elinden çıktığını kabul etmek istemez. Sonunda Kerimbay'ın şöleninde halk tarafından dışlanıp dövülmesi, bir zamanlar korkulan otoritesinin çözüldüğünü simgeler.

Iskak

Iskak, zengin ağa Biyalı'nın oğludur. Medresede eğitim almış, Arap alfabesiyle okuyup yazmayı öğrenmiştir. Babasına göre daha "modern" görünür; konuşmalarında eğitilmiş bir özgüven vardır. Suusamır'a okuryazarlığı yaymak için Sovyet temsilcileri geldiğinde, Iskak bu çabaları küçümser. Yoksulların zaten eğitim için "yaratılmadığını" ima eder ve alaycı bir şekilde, "Demek şimdi yoksullar da okumayı öğrenecek" diye konuşur. Zengin bir aileden gelmesine rağmen, Komünist Parti'ye gizlice katılır; bunu inandığı için değil, yeni düzende etkili olmak ve içeriden karışıklık çıkarak gücü elinde tutmak için yapar. Ailesinin zenginliğini saklar, kendini sıradan bir köylü gibi göstermeye çalışır. Toplantılarda reformları sorgulayarak ve şüphe yayarak ortamı gerer. Iskak, eski elitin yeni sisteme sızıp azalan ayrıcalıklarını korumaya çalışan "aldatıcı" yüzünü temsil eder.

Fırsatçı Iskak son derece fırsatçıdır. Komünist Parti'ye ideolojik bir bağlılıkla değil, değişen siyasal koşullarda ailesinin servetini ve nüfuzunu korumak için girer. Zengin geçmişini gizleyerek yeni düzenin içinde güç kazanmaya çalışır, fakat gerçek reformlara içten içe karşı durur. İşine geldiğinde sınıfsal kökenini inkâr edebilir; ama ne yoksullara ne de Sovyet ideallerine gerçek anlamda sadakat duyar. Bu durum onu hesapçı, çıkarıcı ve güvenilmez bir karakter hâline getirir.

Kibirli Iskak, yoksul ve eğitimsiz köylülere karşı belirgin bir kibir sergiler. Okuma yazma kampanyasıyla alay eder; Kojomkul gibi insanların eğitimle ne yapacağını küçümseyen bir tavır takınır. Medresede aldığı eğitimi ve Arapça bilgisini üstünlük göstergesi olarak kullanır. Bu kibir, sıradan insanların hayatlarını iyileştirme çabasına saygı duymasını engeller. Parti içinde görünse bile, zihninde sınıf önyargısı güçlüdür.

Manipülatif Iskak, ilişkilerinde manipülatiftir. Kibar bir dil ve “düzgün” bir davranışla gerçek niyetini gizlemeye çalışır. Sovyet politikalarına karşı dedikodu ve söylentiler yayarak köylüler arasında kafa karışıklığı oluşturur. Aynı zamanda çıkarına uygunsa Parti’yi destekliyormuş gibi davranır. İki tarafı da idare edebilmesi onu tehlikeli kılar; çünkü dışarıdan uyumlu görünürken içeriden sistemi zayıflatır.

Değişime Dirençli Eğitimli olduğu için modern görünse de Iskak, gerçek toplumsal değişime temelden direnir. Ailesinin yıllardır sahip olduğu ayrıcalıkları kaybetmekten korkar. Kadınların eğitimine dair korku yayan söylentileri besler, özelde babasının geleneksel görüşlerini destekler. Eski hiyerarşinin sürmesini ister; Sovyet düzenine ise yalnızca yüzeysel uyum sağlayarak ayakta kalmaya çalışır. Bu direniş, o dönemde her eğitimli kişinin ilerlemeyi benimsemediğini gösterir.

Capar

Capar, yerel belediye yönetiminde görevli bir liderdir; yeni Sovyet reformlarını destekler ve yeni toplumsal düzenin kurulmasına aktif biçimde katılır. Okuryazarlık kampanyasını memnuniyetle karşılar ve yoksul aileleri çocuklarını okula göndermeleri için teşvik eder. Sovyet temsilcileri Esenalı ve Kasimbek Suusamır’a geldiğinde, Capar onlara kalacak yer bulmalarına yardım eder ve bölgenin koşullarını anlatır. Zengin sınıfı açıkça eleştirir; Iskak’ın aslında Biyalı’nın oğlu olduğunu, yani zengin geçmişini sakladığını ortaya çıkarır. Köylülere, Iskak’ın bir zamanlar Kocomkul’u kendi çobanyken aşığılayıp küçük düşürdüğünü hatırlatır. Capar’ın dürüstlüğü ve cesareti onu eski elitin hedefi hâline getirir. Toprak müsadereleleri sırasında, Turukmen gibi zengin toprak sahiplerinin malına el konulmasında yetkililere yardımcı olur. Bu reformlara katılması, kendilerini “eski düzenin sahipleri” sayan güçlü kişileri öfkelenendirir; onlar Capar’ı kendi sınıflarına ihanet eden biri gibi görür. Capar, değişen vadide adalet ve eşitlik uğruna her şeyini riske atan cesur sıradan insanları temsil eder.

İlerici Capar, özellikle okuryazarlık kampanyası olmak üzere Sovyet reformlarını güçlü biçimde destekler. Yetişkinlerin eğitime katkı sağlar, köylüleri okula gelmeleri için teşvik eder; kadınların da derslere katılmasını savunur. Zengin elitin aksine, bilginin ve eşitliğin yoksulların yaşamını iyileştireceğine inanır. Bu ilerici bakışı onu, geleneksel toplumun dönüşümünde aktif bir özne yapar. Novella, Capar üzerinden, uzak dağ bölgelerinde yeni siyasi düzeni benimseyen ve onun fikirlerini yaymaya çalışan yerel insanların çabasını gösterir.

Cesur Capar, eski zengin sınıfa karşı açıkça konuşarak cesaretini kanıtlar. Iskak’ın zengin geçmişini saklama girişimini ifşa eder; Sovyet politikalarına karşı söylenti yayanları eleştirir. Zengin toprak sahiplerinin kendisine öfkelenildiğini bilmesine rağmen reformları desteklemeyi sürdürür. Bu cesaret, sonunda ona çok pahalıya mal olur; eski elitin tuttuğu eşkıyalar tarafından öldürülür. Capar’ın cesareti, bu çalkantılı dönemde değişimden yana olanların ne kadar büyük kişisel riskler aldığını vurgular.

İlkeli Capar, çıkar hesabına göre değil, inançlarına göre hareket eden ilkeli bir insandır. Zenginlerin haksızlığını ya da oyunlarını gördüğünde susmayı reddeder. Yoksulların yanında durur, adil uygulamaları savunur; bu tutum onu Biyalı ve ailesi gibi güçlü isimlerle karşı karşıya getirir. Sağlam ahlaki duruşu nedeniyle sıradan köylüler tarafından saygı görür. Capar, daha eşit bir toplum kurma fikrine gerçekten inanan insanları temsil eder.

Adanmış Capar, yerel görevine büyük bir adanmışlıkla bağlıdır. Toprak dağıtımı ve eğitim kampanyaları dâhil olmak üzere devlet çalışmalarına aktif şekilde katılır. Zorlu koşullarda uzun mesafeler kateder, ağır şartlar altında çalışır ve yeni sistemin işleyebilmesi için emek verir. Bu adanmışlık, kişisel tehlikelere rağmen topluma hizmet etmeyi sürdürmesinde açıkça görülür. Fırsatçı karakterlerin tersine, Capar kendi çıkarı için değil, halkın yararı için özveriyle çalışır.

TEMALAR

Gerçek Güç: Kocomkul'un fiziksel gücü olağanüstü olsa da novella asıl gücün ahlaki sağlamlıkta, alçakgönüllülükte ve adalet duygusunda yattığını vurgular. Daha ilk sahnede, Barakan Bay'ın kara devesini balcığının içinden çekip çıkardığında gücünün büyüklüğü açıkça görülür. Buna rağmen övünmez, karşılık beklemez. Bay'ı saygıyla selamlar ve sessizce koyunlarının yanına döner. Onun gücü kibri beslemek için değil, hayatı korumak içindir.

Şölenlerde ve yarışmalarda Kocomkul defalarca herkesten üstün olduğunu kanıtlar. Er oodaryşta Abdrakhman gibi güçlü savaşçıları ve onu herkesin önünde sınamak isteyen rakipleri yener. Ancak mücadele tehlikeli bir noktaya ulaşip kalabalık rakibinin canından endişe etmeye başlayınca kendini kontrol eder. Zaferin zulme dönüşmesine izin vermez. Bu ölçülülük, gerçek gücün aynı zamanda özdenetim anlamına geldiğini gösterir.

Kerimbay'ın şöleninde çıkan kavgalar sırasında Biyalı öfkeli kalabalığın elinde neredeyse öldürülecekken Kocomkul araya girer ve sükûnet çağırısı yapar. İnsanlar onu hemen dinler. Kan dökülmesini zor kullanarak değil, ahlaki otoritesiyle engeller. Okuryazarlık kampanyası sırasında da soğuk sınıfta mütevazı bir şekilde oturup nasırlı elleriyle adını yazmayı öğrenmeye çalışması, gücün başka bir biçimini gösterir: değişmeye cesaret etmek.

Bu sahneler aracılığıyla novella, gücü yalnızca kasla ölçmez. Güç; yoksunluk içinde dayanabilmek, çatışmada adil kalmak, aileye sadakat göstermek ve topluma karşı sorumluluk taşımaktır. Kocomkul yalnızca taşları ve hayvanları değil, halkın güvenini de taşır. Gerçek güç, vicdanın yönettiği güçtür.

Örnek Sahne: Biyalı'nın şöleninde Kocomkul, bir Dunkan savaşçısıyla karşı karşıya gelir. Dunkan ondan bilerek yenilmesini ister; kazanırsa annesinin soyunu utandıracağını söyler. Kocomkul onu kolayca yenebilecek olsa da gurur yerine onuru seçer ve kendini yere bırakır. Kalabalık şaşkına döner, Biyalı öfkeyle köpürür. Kocomkul ise sakinliğini bozmaz. O an, fiziksel gücünden bile daha büyük olan ahlaki gücünü ortaya koyar ve gerçek büyüklüğün haysiyet ve özdenetimde yattığını gösterir.

Sınıf Mücadelesi: Novella, zengin ağalar ile yoksul köylüler arasındaki çatışmayı merkeze alır; mülk, güç ve ayrıcalık temelinde bölünmüş bir toplumu gösterir. Daha başlangıçtan itibaren bu eşitsizlik Barakan Bay'ın kara devesi sahnesinde görünür. Bay'ın hayvanı için duyduğu büyük kaygı, yoksul çobanların açlığa ve sert kışlara sessizce katlanmasıyla keskin bir karşıtlık oluşturur. Kocomkul deveyi kurtardığında zengin adam onu över, ancak toplumsal düzen değişmez. Kocomkul yine yoksulluğuna dönerken bay statüsünü korur.

Biyalı, eski feodal otoriteyi daha da açık biçimde temsil eder. Kocomkul'u yanına çağırması cömertlikten değil, şölenlerde ve yarışmalarda kendi itibarını artırma isteğindendir. Müsabakalarda Kocomkul'un kazandığı her başarı Biyalı'nın şanı gibi sunulur. Kocomkul annesinin boyuna saygı için bir güreşi bilerek kaybedince Biyalı öfkeye kapılır; çünkü onun derdi onur değil, diğer zenginlerin önünde küçük düşmemektir. Bu sahne, yönetici sınıfın insanları birer itibar aracı gibi gördüğünü gösterir.

Sovyet reformlarının gelişi çatışmayı daha da keskinleştirir. Okuryazarlık kampanyaları elitin bilgi üzerindeki hâkimiyetini tehdit eder. Iskak'ın yoksulların eğitimine alayla yaklaşması, üstünlüğünü kaybetme korkusunu ortaya koyar. Toprak müsadereleriyle mücadele açık bir çatışmaya dönüşür. Türükmen'in malına el konulduğunda, yoksulların artık söz sahibi olmasını kabullenemez. Öfkesi intikama dönüşür ve Capar'ın öldürülmesine giden süreci başlatır. Bu cinayet, eski elitin gücü bırakmamak için ne kadar ileri gidebildiğini gösterir.

Kocomkul'un konumu bu noktada belirleyicidir. Bir dönem ağaların yanında çalışmış olsa da yoksulların yanında durur, okuryazarlığı destekler ve reformlara katılır. Onun ahlaki otoritesi alt sınıfların cesaretini güçlendirir. Novella, sınıf mücadelesini yalnızca ekonomik bir çatışma olarak değil, değerlerin ve toplumsal adalet anlayışının dönüşümü olarak da sunar.

Örnek Sahne: Yetkililer Türükmen'in evine gelip toprağa el konulacağını bildirdiğinde sınıfsal uçurum açıkça görülür. Türükmen yoksullara küfrederek, intikam ister; sıradan insanların artık yetki sahibi olmasını kabullenemez. Karısının, artan yemeği açlara vermek yerine suya döktüğünü anlatması, eski düzenin acımasızlığını gözler önüne serer. Ardından Türükmen, kaybının sorumlusu olarak gördüğü Capar'ın öldürülmesi için eşkiyalara başvurur. Umutsuzluğu şiddete dönüşür; elitin eşitliğe direncini ve değişimin ağır bedelini açıkça gösterir.

Gelenek ve Modernlik: Novella, köklü Kırgız gelenekleri ile Sovyet ideolojisinin getirdiği köklü değişimler arasında sıkışmış bir toplumu anlatır. Daha ilk bölümlerden itibaren geleneğin hayatın her alanını belirlediği görülür. Kocomkul, Barakan Bay'ın yurduna girdiğinde Otunçu ondan yedi kuşak atasını saymasını ister. Kırgız kültüründe yedi atasını bilmeyen kişi köle sayılır. Kocomkul gururla Kaaba Baatır'ın oğlu olduğunu söyler ve kendisini savaşçılar soyuna bağlar. Bu sahne, vadide kimliğin bireysel başarıdan çok soy ve köken üzerinden kurulduğunu gösterir.

Geleneksel yarışmalar da geçmişle olan bağı pekiştirir. At oyunları, güreşler ve er oodaryş yalnızca eğlence değil, aynı zamanda boy dayanışmasının ve topluluk bağlılığının ifadesidir. Bir şölenle Kocomkul, bir Dunkan savaşçısıyla karşılaşır. Dunkan, annesinin boyunun onuru için ondan bilerek yenilmesini ister. Kocomkul bunu kabul eder; kişisel zafer yerine soyuna duyduğu saygıyı seçer. Bu karar, herhangi bir siyasi sistemden önce var olan atalara dayalı bir ahlak anlayışını yansıtır.

Ancak modernlik kaçınılmaz biçimde gelir. Okuryazarlık kampanyasıyla Arap alfabesinin yerine Latin alfabesi getirilir. Kasimbek, on sekiz yaşın üzerindeki herkesin okuma yazma öğrenmesi gerektiğini ilan eder. Iskak buna karşı çıkar; zaten Arapça bildiğini söyleyerek yeni alfabeyi gereksiz görür. Eski yazıyı savunması, kültürel değişime karşı daha geniş bir direnişi temsil eder. Din adamları ve zenginler, okula giden kadınların saçlarının kesileceği ve yabancılarla evlendirileceği yönünde söylentiler yayar. Bu korkular yüzünden kadınlar derslere gelmeyi bırakır; ta ki yetkililer ve Kocomkul onları yeniden teşvik edene kadar.

Kocomkul iki dünya arasında bir köprü gibidir. Hem soyuna ve geleneğine bağlıdır hem de soğuk bir sınıfta oturup nasırlı elleriyle adını yeni harflerle yazmayı öğrenir. Onun tavrı, geleneğin ve ilerlemenin mutlaka çatışmak zorunda olmadığını gösterir. Novella, toplumların miraslarını koruyarak değişime uyum sağlayabileceğini ve eski ile yeni arasında bir denge kurabileceğini öne sürer.

Örnek Sahne: Çarpıcı bir an, kadınların birdenbire okuryazarlık derslerine gelmemesiyle yaşanır. Yetkililer bunun nedenini sorduğunda köylüler, zengin ağalarla din adamlarının korkutucu söylentiler yaydığını anlatır. Kadınların okula giderse saçlarının kesileceği — ki bu Kırgız kültüründe büyük bir aşağılanmadır — ve yabancılarla evlendirilecekleri söylenir. Korku hızla ailelere yayılır; kocalar eşlerinin ve kızlarının okula dönmesini yasaklar. Bu sahne, geleneğin nasıl bir direnç aracı hâline getirildiğini ve değişimin ne kadar zor kabul edildiğini gösterir.

Adalet ve Hesaplaşma: Novella, adaleti yavaş ama kaçınılmaz bir süreç olarak sunar; özellikle eski feodal düzen içinde gücü kötüye kullananlar için. Suusamır Vadisi'nde bir zamanlar dokunulmaz olan zengin elit, Sovyet reformları kök saldıkça otoritesini kaybetmeye başlar.

Topraklara el konulması, bu hesaplaşmanın ilk somut işaretidir. Yetkililer Turukmen'in evine gelip mülküne el konulduğunu bildiren resmi kararı okuduğunda, güç dengesi dramatik biçimde değişir. Bir zamanlar yoksullara vermek yerine yiyeceği israf eden Turukmen, şimdi onların karşısında çaresiz kalır. Öfke ve bedduaları kaybettiklerini geri getiremez. Bu sahne, eşitsizlik üzerine kurulu ayrıcalığın artık güvenli olmadığını gösterir.

Biyalı da benzer şekilde toplum önünde aşağılanma yaşar. Kerimbay'ın şöleninde gerginlik artar ve güçlü adamlar arasında tartışmalar çıkar. Bir zamanlar saygı duyulan ve korkulan Biyalı, halkın öfkesinin hedefi olur ve kalabalık tarafından dövülür. Onu daha büyük bir şiddetten yalnızca Kocomkul'un müdahalesi kurtarır. Bu an, eski elitin sorgusuz egemenliğinin çöküşünü simgeler. Zenginlik ve gelenekle pekişen otoriteleri, artık halkın ortak iradesi karşısında dağılmaktadır.

En dramatik hesaplaşma ise Capar'ın öldürülmesiyle yaşanır. Kiralanan eşkıyalar, toprak reformları ve siyasi değişimler nedeniyle Capar'ı öldürür. Bu ölüm ilk anda korku yaratır ve eski güçlerin hâlâ etkili olduğu düşüncesini doğurur. Ancak köy halkı buna karşı birleşir. Cesedin aranması sembolik bir anlam kazanır; özellikle bir devenin aniden ağlamaya başlaması bu süreci derinleştirir. Halk bunu bir işaret olarak yorumlar ve cesedin saklandığı yeri bulur. Ağlayan deve, gizlenmeye çalışılan gerçeğin ortaya çıkışını simgeler.

Eşkıyalar sonunda yakalanır ve Capar onurlu bir törenle defnedilir. Bu olaylar üzerinden novella, adaletsizliğin acı verebileceğini ama sonsuza kadar süremeyeceğini vurgular. Zulüm ve şiddet eninde sonunda karşılığını bulur ve eski düzenin dokunulmazlığı yerini toplumsal adalet duygusuna bırakır.

Örnek Sahne: Capar'ın öldürülmesinden sonra tüm köy, kayıp cesedi bulmak için bir araya gelir. Vadide korku ve yas hâkimdir, ancak insanlar sessiz kalmaz. Arama sırasında bir deve aniden yüksek sesle ağlamaya başlar ve bulunduğu yerden ayrılmaz. Bu tuhaf davranış dikkat çeker. Köylüler bunu bir işaret olarak kabul eder ve o noktayı kazmaya başlar. Kısa süre sonra Capar'ın gizlenmiş bedeni ortaya çıkar. Bu keşif

hem toplumu sarsar hem de birleştirir. Katiller artık suçlarını gizleyemez. Bu sahne, gerçeğın sonsuza kadar gömülemeyeceğini ve adaletin gecikse bile sonunda mutlaka ortaya çıkacağını güçlü bir şekilde simgeler.

Kocomkul Kaaba Uulu'nun Modern Kırgızistan'daki Yeri ve Ünü: Kocomkul Kaaba uulu, modern Kırgızistan'ın tarihsel hafızasında önemli bir yere sahiptir. Olağanüstü gücüyle ilgili efsanelerin ötesinde, ülkenin gelişimine gerçek katkılar sunmuş bir figür olarak da hatırlanır. En önemli başarılarından biri, Suusamır-Çüy yolunun açılmasındaki rolüdür. Bu yol, Kırgızistan'ın güney ve kuzey bölgelerini birbirine bağlamıştır.

Halk anlatılarına göre Kocomkul, dağ geçidini temizlemek için “ev büyüklüğünde” devasa taşları kendi başına kaldırıp kenara taşımıştır. Bu hikâyeler tamamen gerçek olsun ya da olmasın, onu ulusal hafızada mitolojik bir kahramana dönüştürmüştür.

Bugün onun adı hem fiziksel hem de ahlaki gücün simgesi olarak görülür. Başkent Bişkek'teki büyük bir spor salonu onun adını taşır ve onu ulusal bir güçlü adam ve savaşçı olarak onurlandırır. Göçebe Kırgız kültüründe dayanıklılık ve cesaret her zaman çok değerli olmuştur ve Kocomkul bu idealleri temsil eder. Aynı zamanda yalnızca bir savaşçı olarak değıl, kendi bölgesinde Sovyet iktidarının kurulmasına katkı sağılayan bir kişi olarak da saygı görür.

Kocomkul, Suusamır Vadisi ve Çüy bölgesinin ekonomik gelişimine önemli katkılar sunmuştur. Emeklerinden dolayı “Kızıl Emek Bayrağı Nişanı” ile ödüllendirilmiş ve Kırgız Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti yönetimi tarafından birçok onur belgesi almıştır. Bu ödüller, onu yalnızca efsanevi bir güçlü adam olarak değıl, yeni toplumun inşasında çalışan emekçi bir insan olarak da tanımaktadır.

Dört oğılu ve bir kızı olmuştur. Oğullarından Alimbek ve Turumbek çocuk yaşta hastalık nedeniyle hayatını kaybetmiştir. Soyu Mukhtar ve Amantay üzerinden devam etmiştir. Torununun anlattığına göre Kocomkul, oğullarının savaşçı olmamasından bir ölçüde üzüntü duymuş, bu da onun geleneksel “baatır” idealine bağlılığını göstermiştir.

Kocomkul hayatını kaybettiğinde, tüm Suusamır halkı sevilen kahramana veda etmek için bir araya gelmiştir. Onun birçok öğrencisi naaşını sırayla taşımıştır. Köyüne üç kilometre uzaklıkta özel bir türbeye defnedilmiştir. Bugün bile mezarına giden geniş bir yol vardır ve Orta Asya'nın dört bir yanından insanlar, “demir kaslı adam” olarak anılan bu kişiye saygılarını sunmak için ziyaret eder.

Örnek Sahne: Kocomkul'un ününü belirleyen anlardan biri, Barakan Bay'ın kara devesini derin bir bataklıktan kurtardığı olaydır. Zenginler ve hizmetkârlar tüm çabalarına rağmen hayvanı çıkaramaz. Kocomkul geldiğinde sakin bir şekilde deveye bir ip bağlar ve büyük gücüyle onu bataklıktan çeker çıkarır. Ardından Barakan Bay'ın isteğı üzerine yorgun deveyi kolaylıkla ayağına kaldırır. Kalabalık hayranlık içinde bu manzarayı izler. Bu olay kısa sürede tüm vadiye yayılır. O andan itibaren insanlar onu yalnızca bir çoban olarak değıl, bir baatır (kahraman savaşçı) olarak anmaya başlar. Bu sahne, onun sıradan bir insanken bölge genelinde efsanevi bir figüre dönüşmesinin başlangıcını simgeler.